

**BOY BOYLAYAN SOY SOYLAYAN BİR NESLİN EVLADI:
ÂŞIK MEMDUH KILIÇ**

*Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ**

ÖZET

Toplumların duyuş, düşünüş ve yaşayış tarzı olan kültür, bu yönüyle bir toplumu diğer toplumlardan ayıran en önemli faktörlerden biridir. Milli birlik ve bütünlüğün temininde, ulusal değerlerinin korunup, yaşatılmasında tartışmasız bir öneme sahip olan kültür, kendisini yaşatan, koruyan ve gelecek kuşaklara aktarma çabası veren kültür elçisi âşıklarımıza minnet borçludur. Bu doğrultuda çalışmamızda sizleri, bu kültür elçilerinden biriyle Âşık Memduh Kılıç'la tanıştırmak arzusundayız.

Anahtar Kelimeler: halk şiiri, âşık, gelenek.

**SON OF THE ANCESTORS TELLING THE LEGEND OF
THE NATION:
ÂŞIK MEMDUH KILIÇ**

ABSTRACT

Being an attitude of mind, perception and living, culture is one of the most important factors that distinguishes a society from the others. Having an indisputable importance for the assurance of national unity and integrity and for preservation and perpetuation of the national values, culture is grateful to our troubadours who perpetuate, preserve and try to transfer it to the next generations as the cultural messengers. In this study, we have aimed at bringing you together with Âşık Memduh Kılıç, one of these cultural messengers in our study.

* Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Halk Bilimi,
yzsumbullu@yahoo.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Key Words: Folk poetry, troubadour, tradition.

Tarihin millet olma vasfına, yazılı ve sözlü kültür ürünlerindeki zenginlik ve süreklilikle zerresine kadar sahip olan Türk Medeniyeti, tarihin akışı içerisinde oldukça renkli kültür ve inanç daireleri içerisinde yaşam alanı bulmuş, bu süreçte doğası gereği hem etkilenmiş hem de etkilemiştir. Uzun soluklu bu temas, zamanla toplumumuza özgü bir edebi olgunlaşmayı da getirmiş ve ona diğer toplumlardan farklı bir yapı kazandırmıştır. Bu farklılık kültür adı verilen değerler manzumesinin şekillenmesinde çok önemli bir işlevi de yerine getirmiştir. Elbette ki, milli kültürün oluşumu ne denli önemli ise onun korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara nakli de o denli önemlidir. İşte bu noktada devreye geleneğin gelecekteki temsilcileri günümüzün aşığı, dünün ozanı, kamı girmektedir.

Toplumumuza özgü yapısal özellikleri, duygu ve ruh coşkunluğunu ve üzerinde hem fikir olduğumuz değerler yığını, menfaat beklemeksizin, hatta yükselen oranda dışlanma, itibar görmeme, küçümseme gibi olumsuzluklara karşın sürdürme azminde olan bu kültür elçilerine hak ettikleri değeri vermek, bize yabancı etkenlere karşı kendimizi koruma bilincinin somut adımları olsa gerektir. Çünkü; kültür değerlerinin korunup yaşatılması, ilgili toplumun yarınları açısından o denli önemlidir ki bu önem ulusal bağımsızlık ve milli bilincin sürekliliğinde de olmazsa olmaz bir konumda bulunur. Bu tartışılmaz konum, kendisini yaşatan, muhafaza eden ozanlarımıza, âşıklarımıza sınırsız bir minnettarlık duymaktadır ve duymaya da devam etmelidir..

Bu amaç üzere çalışmamızda, ana hatlarıyla âşık adını aldıkları XVI. yüzyıldan bugüne, irticalen şiir söyleme yeteneğine sahip, halkın hislerine ve toplumun beklentilerine en arı şekilde tercüman olan Dedem Korkud nesli ve gönül ehli âşıklarımızın 20. yüzyılda yaşamış, dönemi itibarıyla etrafına ışık saçmış, fakat şu ana kadar gün yüzüne çıkarılmamış önemli temsilcilerinden birini, Âşık Memduh Kılıç¹ kısa yaşam öyküsü ve şiirlerinden bir demetle hatırlatmak niyetindeyiz.

¹ Bu çalışma, 24 Mayıs 2009, 6 Haziran 2009 ve 13 Haziran 2009 tarihinde Aydın'ın Söke İlçesi'ne bağlı Bağarası Beldesi'nde ikamet eden ve Memduh Kılıç'ın yeğeni olan Dursun Kılıç'ın ev sahipliğini yaptığı ve Âşık Muhsin Yaralı ile M. Akif Ersoy Lisesi Müdürü Fuat Demirpençe'nin de hazır bulunduğu bir ortamda tarafımca yapılan sesli ve görüntülü derleme verileri ve Dursun Kılıç'ın Memduh Kılıç'ın şiirlerinden bir kısmını içeren defterleri ve Dursun Kılıç'ın ezberinde kalan Memduh Kılıç 'a ait bazı şiirler ışığında hazırlanmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Âşık Memduh Kılıç'ın hayatına ve şiirlerine geçmeden evvel, aşığımızın şiir söyleme yeteneğinin genetik kökenini de ortaya koymak adına ve onun gelişim ve eğitim sürecinde önemli etkilere sahip olduğu ifade edilen Kılıç'ın dedesi Hacı İsa'ya ilişkin kısa bir hatıratı sizlerle paylaşmayı bir görev biliyoruz. Kars'ın Çıldır ilçesine bağlı Urla Köyü'nde yaşayan Hacı İsa ve ailesi 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı –Rus Savaşı nedeniyle 1893'te Ağrı'nın Tutak İlçesi'ne zorunlu olarak yerleşmek durumunda kalır. Ata dede yurdundan yapılan bu zorunlu göç, Urla'da arabalar yüklenirken Hacı İsa'nın duygu yüklü aşağıdaki dizeleri söylemesine neden olur.

Elveda elveda dumanlı dağlar,
Göllerde yeşilbaş sunalar kaldı.
Levhu gevher ak suvaklı binalar,
Cennete bir teşbih haneler kaldı.

Kaleler kuleler dem dem haneler,
Ona malik idi mürşid haneler.
Medrese mescidi hoş minareler,
Her taşı yakuttan binalar kaldı.

Gelen Allah'tandı beyhude yanma
Sefil Hacı İsa'yı derdi yok sanma,
Vatandan ayrılmak gam değil amma,
Emektar atalar, analar kaldı.

Bu dizeler kırkın üzerinde âşık yetiştirecek bir ailenin şair tabiatlı şeceresini ortaya koymak adına bizce ilgiye değerdir. Hacı İsa, Hacı İsa'nın kardeşi Bedir Bey, Bedir Bey'in kardeşi oğlu Muharrem Bey, Muharrem Bey'in oğlu Memduh Kılıç, Bedri Bey'in oğlu Âşık Gamgüdar, onun oğlu Melih İsa Sururi ve kardeşleri Divâni mahlaslı İhsan Kılıç bu ailenin şairlik melekesi üst düzey temsilcileri olarak burada zikredilebilir. Ailenin Tutak'ta Gamgüdar tarafından düzenlenmiş ve halkın da kullanımına sunulmuş elli bin kitap barındıran bir kütüphanesinin bulunması da ailenin kültürel yönünü sergilemek adına kayda değer olsa gerektir.

Âşık Memduh Kılıç, Hicri 1336 yılında (M.1918) Ağrı'nın Tutak İlçesi'ne bağlı İsâbad Köyü'nde dünyaya gelir. İlkokulu köyünde tamamlayan Kılıç, ortaokulu Ağrı'da tamamlar. Bu dönem içerisinde posta hanede bir müddet atlı müvezi (mektup dağıtım

(Kaynak kişi: Adı: Mehmet Dursun Kılıç, Memleketi: Tutak /Ağrı,Yaşı: 60,Eğitim durumu: Öğretmen Okulu,Mesleği: Emekli Öğretmen)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

görevlisi) olarak görev yaptıktan sonra, köyüne dönerek baba mesleği olan çiftçilik ile uğraşmaya başlar.

1950–1951 yıllarından itibaren şiir söylemeye başlayan ve 250'nin üzerinde şiiri olmakla birlikte, çoğunun kaybolduğu söylenen Kılıç, 1997 yılında vefat etmiştir. Sülalenin pir badeli iki aşığından biri olmak vasfıyla Kılıç, ülkesine, tabiata ve Türk tarihine amansız bir aşkla bağlıdır ki Kılıç'ın bu aşkı Çiçek, Çiğdem, Name, Jale, Lale, adında beş kızı; Yavuz ve Gürsel adında da iki oğlunun isminde yaşamaya devam etmektedir.

Sülalenin pir badeli iki aşığından biri olduğunu ifade ettiğimiz Âşık Memduh Kılıç, küçük yaşta yetim kalmıştır. Dursun Kılıç'ın babası Mustafa Kılıç ile birlikte Mustafa Kılıç'ın düğünü oluncaya dek bir yatakta iki kardeş gibi büyümüş olan Kılıç, günlerden bir gün, Mustafa'ya : “Mustafa ben bu gece bir düş gördüm” der. Mustafa : “Hayırdır Memduh ne gördün.” diye sorunca, Memduh Kılıç rüyasını şöyle anlatır: “Düşümde Veysel Karâni geldi. Bana iç şunu diyerek bir kase ile üç kere şerbet sundu. Birini Allah için, diğerini Resulullah aşkı için sonuncusunu da Afganistan'ın Bedeşan şehrinde yaşayan Gülperi adındaki kızın aşkı için iç. Sevdiğine kavuşmak için adın çağlayan ruhun çağlayan olsun dedi. Ben de içtim. Mustafa, nedense içim içime sığmıyor, yanıyorum.” der. Mustafa'da : “Kardeş ben de seninle yatıyordum ben niye bir şey görmedim” gibisinden dalga geçmek isteyince, Memduh Kılıç: “Mustafa, bu iş senin anlayacağın gibi bir iş değil, gırgıra alma” der ve işin dalga edilecek bir yönünün olmadığı işte bu günden itibaren kendini gösterir ki Memduh Kılıç, artık badeli âşık olarak duygu dünyasını dillendirmeye başlamıştır.

Veysel Karani tarafından Çağlayan mahlası verilen Memduh Kılıç, tıpkı amcası İhsan Kılıç (ailenin diğer badeli aşığı) gibi maşukasına ulaşabilecek olma sevdasıyla uzunca bir süre evlenmemiştir. Her fırsatta sevdiğine kavuşmak adına, köyden çıkma, girişimlerinde bulunmuş olsa da dönemin şartları ve ailenin bazı zorunlulukları nedeniyle bu sevdadan vazgeçmek zorunda kalarak 42 yaşında köyden biriyle evlendirilmek suretiyle Gülperi macerasını sonlandırmak mecburiyetinde kalmıştır.

Gelenekte, âşıkların maşukalarının ismini açıkça ifade etmekten kaçındıkları bilinir. Yalnız özel bir toplantıda Memduh Kılıç'ın yeğeni Dursun Kılıç ile paylaştığını ve sevdiğinin adını âşık edebiyatının önemli motiflerinden biri olan turna ile birlikte işlediği şu şiirini icra ettiğini öğreniyoruz.

Eğlen turnam eğlen haber vereyim,
Yare halim haber vermeden gitme.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Sabah namazında üste kanat ger,
O güzel yüzünü görmeden gitme.

Çağlayanı sorar ise çaresiz,
Sanırsın ki ciğerleri yarasız.
Dili ismindeki zikir nidâsız,
Güllüm hatırını sormadan gitme.

Âşık Memduh Kılıç'ın Tutak'taki yaşamı 1952 yılında Ankara'ya göç ile çok farklı ve çok daha duygusal bir boyut kazanmış olur. Ankara'da kimlerdensin, kimsin tarzındaki sorulara hem kendisini hem de ailesini tanıttıcı şu dörtlülle cevap verir.

Vilayetim Ağrı, kazamız Tutak.
İsaâbat köyüne kurmuşuz otak,
Soyadımız Kılıç, kırk iki otak,
Meşhur Karapapakların içerisinde.

Tüm âşıkların adeta ortak kaderi olan gurbet halkasını boynuna takan aynı zamanda da Ankara'da bir bey oğlu olmak sıfatıyla aradığını bulamayan Memduh Kılıç büyük bir hayâl kırıklığına uğrar ve böylesi melankolik bir ruh hali ile "Kim Tanır" şiirini kaleme alır.

Kime kahrediyon, kimden küsüyon,
Uğrun uğrun ağlayanı kim tanır,
Niye konuşmayıp, neden küsüyon,
Gurbette yas bağlayanı kim tanır.

Gariplik üç gündür sonu rest olur,
Koç yiğitler koç yiğide dost olur,
Üzme gendin sonra gönlün mest olur,
Boşa ciğer dağlayanı kim tanır.

Ağalık beğliğin etmiyor para,
Var mı bir rozetin göster burada,
Bura Tutak değil oğul Ankara,
Burada Memduh Çağlayan'ı kim tanır.

Âşıklık gelenekleri içerisinde âşık karşılaşmaları oldukça büyük önem taşır. Genellikle, usta bir âşık tarafından veya ortamda bulunan âşıkların yaşça büyüğü tarafından verilen bir ayak üzerinden âşıkların saz, söz ve duygu yoğunluğunun sergilendiği bu bölüm diğer bölümlerde olduğu gibi hazırlıksız şiir söyleme ve makam seçme yeteneğinin de göstergesidir. Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova, Yaşar Reyhani, Mevlüd İhsani ve İlhami Demir'in de bulunduğu Geleneksel Âşıklar Bayramı'nda, Şeref Taşlıova, Memduh Kılıç, İlhami Demir'in

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

“gece yarısı” ayağı üzerine aşağıdaki şu deyişmeyi yaptıklarını Dursun Kılıç’ın notlarından öğrenebiliyoruz.

Şeref Taşlıova
Gurbetten gurbete katar yüklenmiş,
Çekilir bu kervan gece yarısı.
Hasretlik derdine çile eklenmiş,
Sanki dağda duman gece yarısı.

Memduh Kılıç
Gece gündüz arzumanın çekerdim,
Kurula bir divan gece yarısı.
Ah edip de kara bağır sökerim,
Yığıla bu ihvan gece yarısı.

İlhami Demir
Kudretin cilvesi zâhir görünür,
Karardı asuman gece yarısı.
Aşka giriftarlar derde bürünür,
Ranası bi güman gece yarısı

Şeref Taşlıova
Hasretin sitemi cana yaklaştı,
Dedi sen de değil bana yaklaştı.
Açın kapıları hane yaklaştı,
Kimdir bu gariban gece yarısı.

Memduh Kılıç
Lalezâr yığnağı bir kutu açtı,
Türlü cevahiri etrafa saçtı.
Yaşın elli oldu gün geldi geçti,
Bugün oldun civan gece yarısı.

İlhami Demir
Bilene servet çok, büyük kâr gibi,
Değildir atılan meşke zâr gibi,
Gönlüme yaklaşmış dilber saz gibi,
Bana piri mugan gece yarısı

Şeref Taşlıova
Şeref der ki kimse bilmez bendedir,
Boynu bükük gönlü sökük bendedir,
Sen bilmezsin ızdırabı bendedir,
Sızılar bu çıban gece yarısı.

Memduh Kılıç
Çağlayan der sinem alev nardadır,
Serim efkârdadır, gönlüm zârdadır,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Yokladım gaylamı nazlı yardıdır,
Kimler desin uyan gece yarısı.

İlhami Demir
Âşık İlhami'yim kılıçlardayım,
Elcek elcek oldum kılıçlardayım,
Tutakta Mustafa Kılıçlardayım,
Oldum aşkı suzan gece yarısı.

Dursun Kılıç, Çağlayan'ın şiirlerini dilden icra ettiğini, saz çalmayı ailesinin ileri gelen Türk beylerinden olması münasebetiyle hoş görmediğini aynı zamanda badeli âşıkların saz çalmasına da iyi gözle bakmadığını ifade ediyor. Dursun Kılıç, notlarından istifade ederek Çağlayan'ın âşıklık ve âşıklar konusundaki şu açılımını da bizlerle paylaşıyor. Çağlayan'a göre; hak aşığı: "Hak tarafından badelenmiş, mükâfatlandırılmış kişidir." Halk aşığı: " Halk arasında olup bitenleri genellikle usta malı şiirler eşliğinde ve genellikle halkı eğlendirmek için söyleyen kişidir." Ozan : " Def çalıp, destan yazıp, destan söyleyen kişidir." Şair : " İlham gelip eline kalemi alıp şiirler yazarak bunları topluma sunan kişidir."

Yeğeni Dursun Kılıç ve torunu Yaralı mahlaslı Muhsin Özen tarafından tabiat aşığı, gönlü bol, mert, doğru sözlü, adil, beyefendi, insan ruhlı sözün özü adam gibi adam olarak nitelenen Memduh Kılıç, âşıklık yanında at yarışçılığına da özel bir değer vermiştir. Ağrı'ya atlı spor kulübünü kurup, at yarışlarının icra edilebileceği bir de stadyum yaptırmış, ayrıca cins at üretimine yönelik olarak ülkenin muhtelif şehirlerinden cins atlar getirerek bölge açısından dönemi için ileriye dönük geniş ve faydalı açılımlarda bulunmuştur. Memduh Kılıç'ın mevcut tüm şiirlerini ve çok daha geniş açılımlara ihtiyaç duyan hayatını kitaplaştırma arzumuzla sözü daha fazla uzatmadan Çağlayan'ın seçme şiirleri ile sizleri baş başa bırakıyoruz.

SARILMIŞ

Bu karşıdan gelen huri gülmanı,
İpek beden nazik tüle sarılmış,
Selam versem selamımı almaz ki,
Serpüşü levhuru ala sarılmış.

Elvan elvan gına yakmış destine,
Gamış parmak sedef turnak restine,
Altın işlemişler gümüş üstüne,
Kol halkaya halka kola sarılmış.

Nazik huy ararlar böyle güzelden,
Doyum olmaz sehbetine yürekten,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Sanki dil öğrenmiş yüzbin çiçekten,
Dodak peteklenmiş dile sarılmış.

Çağlayan geçer mi böyle yarından,
Koynu cennet bağı ister barından,
Söyleyemez dili titrer arından,
Açabilmez fikri ile sarılmış.

Bir münasip sırdaş bulup
Derdimi açabilmenem,
Yazılmış gaflet katarım,
Yükleyip geçebilmenem,

Durnayım eşten ayrılmış,
Yarı menzilde yorulmuş,
Kolum kanadım kırılmış,
Çırpınıp uçabilmenem.

Çağlayanı naçar sanma,
Dost bazarında utanma,
Ayrılmak gam değil amma,
Arımdan geçebilmenem.

VATAN DESTANI

Cihanı titreten Atanın nesli,
Sen Atansız, Atan sensiz olamaz.
Ana kucağıdır tüm Anadolu,
Sen anansız, anan sensiz olamaz.

Dünyada ilk kuran düzeni sensin,
İlimin, irfanın, iz'anı sensiz,
Cihanda adalet mizanı sensin,
Sen cihansız cihan sensiz olamaz.

Türkte vatan demek öz can demektir,
Her Türkün sinesi vatan demektir,
Vatanı korumak, iman demektir,
Sen imansız, iman sensiz olamaz.

Sulha sulh, savaşta kan kusturursun,
Tekbir sedasıyla, vur kışkırırsın,
Sinen volkan olur, lav fişkırırsın,
Sen volkansız, volkan sensiz olamaz.

Düşman kellelerin çardak eyledin,
Kolun yay, tüylerin mızrak eyledin,
Al kanın akıttın bayrak eyledin,
Sen alkansız, alkan sensiz olamaz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Şehidin şanına buket sunacak,
Ruhumuz gölgende serinler ancak,
Tunç bilekler tutan hilal sancak,
Sen tutansız, tutan sensiz olamaz.

Al bayrağı dalgalanan vatanım,
Bedeli can, zaferi kan vatanım,
Çağlayanın sana kurban vatanım,
Sen vatansız, vatan sensiz olamaz.
20.01.1976

GÜL AĞLAR

Dedim acep bir ağlayan ben miyim,
Bir güyar eyledim cümle il ağlar,
Kader menziline vardı ha kervan,
Konan ağlar, göçen ağlar, yol ağlar.

Dedim dağlar dertsiz başı dik, karlı,
Baktım bağı ateş, volkanlı, narlı,
Bağlar sefalı ya, gülleri harlı,
Bağman ağlar, bülbül ağlar, gül ağlar.

Bu dünya kimseye değildir baki,
İndirir, bindirir döndükçe çarkı,
Bu nasıl düsturdur feleğin nırkı,
Fakir ağlar, zengin ağlar, kul ağlar.

Nice dertse, başvurulmaz çareye,
Doğan ölür, ömrü gider araya,
Bir değil ağlayan bahtı karaya,
Beyaz ağlar, yeşil ağlar, al ağlar.

Yazan yazmış, yazanlarda şaşmandır,
Aslı seven Keremlerde pişmandır,
Bazı takdir kaderine düşmandır,
Yanan ağlar, yakan ağlar, kül ağlar.

Cümle derde çare versin tabibin,
Tut emrini şefaatchi habibin,
Gurbet elde eşsiz dostsuz garibin,
Gönlü ağlar, gözü ağlar, dil ağlar.

Bundan sonra gülsem neye acaba,
Yaşım elli, ömrüm erer hitama,
Serencamın sığmaz defter, kitaba,
Yazan ağlar, kalem ağlar, el ağlar.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

HOCAYA

Kerem eyle hocam, emrin baştır ya,
Bülbül nesli ötmeyince olur mu?
Herkes bilir, bal ile yağ hoştur ya,
Ama ekmek katmayınca olur mu?

Üç beş yarı olan bire naz çekmez,
Cömert olur, öz özüne köz ekmez,
Evet mert yiğitler asla söz çekmez,
Bazı yerde yutmayınca, olur mu?

Çağlayan der, harçsız köşk yapan olmaz,
Manası âşık kalam yad olmaz,
Boş su ile pişen aştı tat olmaz,
Tuz anığı etmeyince olur mu?
18.9.1954 /Ağrı

GÖNÜL

Gün görünmez oldu, bulutlar ağlar,
İlahi rahm eyle, darda kalan çok.
Düşkünler gümanı hep sana bağlar,
Sergendir, harmanı yerde kalan çok.

Kimisi tarlada, kimisi tığda,
Kimisinin arpa, kimisinin buğda.
Puç oldu emekler, son ahır çağda,
Battık diye ah-u zarda kalan çok.

Eleşkirt, sen Tutağın sen harmanları,
Yiyecek, tohumu tüm gümanları.
Otlarının çoğu hem samanları,
Yığılmamış çal çamurda kalan çok.

Erciç ile Patnos gayet perişan,
Kop, Malazgirt, Hınıs biraz hürüşan,
Haylazda harmanı bekleyen insan,
Sapları tarlada kırdı kalan çok.

Diyadin, Beyazıt bitirmiş tüm ki,
Zaferi kazanmış Gazi'dir sanki,
İğdir ile Kulp'un sazdır ahengi,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

FELEK

Nettim be hey zalim nettim ben sana,
Ecel deryasına daldırdın felek.
Küllü dileklerim ters düştü bana,
Murat defterinden sildirdin felek.

Bir yuva kurup da vuslata yettim,
Yirmi yılda dokuz yavru büyüttüm,
Bağda ilk fidanın gülsüz kuruttun,
Gonca iken gülüm soldurdun felek.

Bin naz ile büyüttüğüm balamı,
Telli duvak kefen oldu ola mı?
Bin Mecnun ağlatan nazlı Leyla'mı,
Bir murat elinden aldirdin felek.

Yitirdim Leyla'mı, eremez oldum,
Dünyayı Leyla'msız göremez oldum,
Artık yaralarım saramaz oldum,
Kırdın kol kanadım, sindirdin felek.

DOLANIR

Kaderinde bahtı kara olanlar,
Ağlar, gözyaşını siler dolanır.
Az olur muradın alıp gülenler,
Cümle Hak'tan mutar diler dolanır.

Aşk ehliler hayra yorar dilini,
Hakka, hakikate verir gönlünü,
Vahdet bahçesinin gonca gülünü,
Çeşmin göz seliyle sular dolanır.

Aşk ehliler aşk ceminden sunalar,
Her sundukça pervane dek yanalar,
Yavrusun yitirmiş, sanki analar,
Arar da dağları meler dolanır.

Yunus gibi olur, bağı yanıklar,
Hu çeker alışır, Hakka sadıklar,
Çağlayan der, kalbi dolu âşıklar,
Aşk ile doldukça, dolar dolanır.

02.02.1971

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

BİLMEZ

Nasıl bülbül gül dalında şakırda,
Öter ya, şeydalı nağmeyi bilmez.
Aşk âşıktır, ayrılmaz bayda, şairde,
Seven gönül şahı, gedayı bilmez.

Aşkın kitabında böyledir kanun,
Maşuktur öldüren, âşıktır maznun.
Evet, Kays Leyle için oldu ya mecnun,
Her Mecnun olanlar, Leyla'yı bilmez.

Âşık olan aşkın maşuktan alır,
Yanar ateşine alevde kalır,
Cehti yâre yeten bir anı bilir,
Ayrı yazmış takdir Mevlayı bilmez.

Âşık olan bağışlar, yara nert olur,
Cananından başka sanma dert olur,
Kurtlar, kuşlar dostu, çöller yurt olur,
Kavim, kardeş, gurbet sılayı bilmez.

Bu çağlayan aşkta yanmış kül olmuş,
Yaradanın yarattığına kul olmuş,
Aşk ona, o aşka kat'î mal olmuş,
Divane dolaşır dünyayı bilmez.
18.06.1970

HÜRRİYET UĞRUNA

Cenk çaldı mı Türk gençliği,
Kalkar hürriyet uğruna.
Tekbir ile kükrer, gürler,
Çakar hürriyet uğruna.

Türk değildir, eller gibi,
Kasırgalar yeller gibi,
Setler yıkan seller gibi,
Akar hürriyet uğruna.

Sancağın göğsüne sarar,
İmanla savaşa girer,
Düşmanı yerlere serer,
Yakar hürriyet uğruna.

Vatan, bayrak için ölen,
Öldüğün ölmezlik bilen,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Türk'tür ölürken de gülen,
Tek er hürriyet uğruna.

Can verip aldığı vatan,
Şehit kardeş, şehit atan,
Alnından vurulmuş yatan,
Bakar hürriyet uğruna.

Serhattan seslendi babam,
San özgürlüktü çabam,
Tüm Türkiye'm, dağım, ovam,
Kokar hürriyet uğruna.

Çağlayan der, bilmem öte,
Türk âşıktır, hürriyete,
Bu cihanı bir kibrite,
Yakar hürriyet uğruna.

ÖZ MERAĞIM

Şu dünyada üç şeyedir merağım,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.
Yaşlandıkça gün gün artar firağım,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.

Dosta lokmam yedirmeye maşukum,
Sofram yerde, boş dönmeye kaşığım,
El güzele, ben üç şeye aşığım,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.

Güzel beni sever, ben de güzeli,
Bu bir kaidedir, özel özeli,
Ecdadımdan şi'ar sevgi ezeli,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.

Namerde yönelip sır açma zerre,
Merde kurban ola bin kere,
Bu gönül köledir, mertliğe ere,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.

Yad elde ölürsem sakın komayın,
Getirin yurduma kabrimi oyun,
Çağlayan der, adım üç şeye koyun,
Bir ata, bir yurda, bir de pusata.

16.01.1971

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

CİNAS

Açma tabib aşktan yara bilmezsen,
El sürme sinemin tümü yaradır.
Neşterin yok ise yara bilmezsin,
Dili neşter yaraya em yaradır.

Cefa ile geçti ömrüm yarısı,
Çok yalvardım yola gelmez yar ası
Tez ey olur, yavuz kılıç yarası,
Mehlem sevmez dil vurgunu yaradır.

Ağ yarlar bırakmaz ola yol kese,
Rakip beni yara nice bir kese,
Ahım intizarım değil bir kese,
Çağlayan der, o vefasız yaradır.
17.9.1951

TÜRK'ÜN ERLİĞİ

Türk'ün erliğini, azametini,
Ata binip, şaha kalkan da görün.
Savaş meydanında maharetini,
Mızrakta, kılıçta, kalkanda görün.

Oku, bak tarihi, şeref, şan dolu,
Ün salmış titretmiş sağ ile solu,
Malazgirt, Çaldıran, Kosov, Niğbolu,
Tuna'da, Meriç'te, Balkan'da görün.

Hind'e, Çin'e, Mısır'a ün götüren,
Nice kralları dize getiren,
Tekbir sedasıyla zafer bitiren,
Düşmana saldırıp, salkanda görün.

Sakarya, İnönü, Çanakkale'de,
Antep'te, Maraş'ta, Kars'ta, Göle'de,
Tüm Anadolu'da, Çamlı beldede,
Eğil bak yerdeki al kanda görün.

Çağlayan der Türk'ün her cihetinde,
Harbinde, sulhunda adaletinde,
Şurda, gururda, faziletinde,
Asil benliğini ırkında görün.
11.03.1973

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

BALAM

Nasıl dilim tutsun, nasıl söyleyim,
Al duvağın oldu karalı balam.
Büküp kametimi kadım eğeyim,
Dert koydun sineme sıralı balam.

Balam bilsen sana ne emek ettim,
Emlik kuzu gibi nazlı büyüttüm,
Telli gelin ettim murada yettin,
Ahu gözlü dağlar maralı balam.

Bahriyem ben sensiz nasıl durayım,
Deli koyun gibi meler ararım,
Kesilmiştir gece gündüz kararım,
Dağ çektin sineme sıralı balam.

Bu nasıl derd idi atamaz oldun,
Aalıştı yatağın yatamaz oldun,
Hiçbir muradına yetemez oldun,
Yarı yolda sönmüş çıralı balam.

Dünyayı Musa'sız göre bilmezdin,
Öpmeye kıyıp da sarabilmezdin,
Bir saat görmesen durabilmezdin,
Dur şimdi ciğeri pareli balam.

Ana da kuzudan böyle geçer mi?
Yavrusun bırakıp, geri kaçır mı?
Beş yıllık gelin de bele kocar mı?
Ak gerdanı kızıl bereli balam.

Sen gideli benim dağım yıkıldı,
Fidan boy yerine, bir taş dikildi,
İki körpe balan boynu büküldü,
Koydun beni bağı yaralı balam.

Çağlayana özbe bu gelin bacı,
Anaya tercüman oldum duvacı,
Bin ağıt yazsam da dinmez bu acı,
Mahşere dek kaldık yaralı balam.

ÇAĞLAYANIM

Geçti civan ömrüm yanmayla nara,
İl sanar bahtiyar dem Çağlayan'ım,
Hasta gönlüm meftun almaya, nara,
Bağda bağvan dedi: Ham Çağlayan'ım.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Aşkın tüccarıyım, anlı ak arım,
Sermayem sevdadır, zardır akarım,
İlham kaynağıyım, durmaz akarım,
Hicran dalgasıyım gam Çağlayan'ım.

Çağlar çağlar olsa olur mu bendi?
Sevda kal'asının yıkılmaz bendi,
Hüdayı âşıkın olmaz dilbendi,
Vahdet vadisinde tam Çağlayan'ım.

Renler bezmine attım ya adım,
Al, nuş et dediler, gel adım adım,
Âşıklar safına kaydoldu adım,
Pir elinden dolu cem Çağlayan'ım.
19.01.1972

KOŞMA

Dileğim bu, Mevla senden,
Şerefim talan eyleme,
Ölüm haktır er, gecinden,
Yokluğa giryan eyleme.

Her dem rağbet vara başta,
Var olmasın, dara başta,
Mert fırsatın namert puşta,
Verip de aslan eyleme.

Bir dilber olsa tütüye,
Hoş huyu önden ötüye,
Bir güzeli bir kötüye,
Salıp da büryan eyleme.

Dilimi sakındır şirkten,
Olalım imanı perkten,
Kimseyi giydiği kürkten,
Soyup da üryan eyleme.

Çağlayan der, dilek benden,
Kabul eylemesi senden,
Ruhumu çıkana dek tenden,
Kula kul insan eyleme.

AĞRI'NİN KURTULUŞU

Ey, serhatlı kardaş, ey güzel Ağrı'm,
Bu gün muradına erdiğin gündür.
On beş nisan günü, nice yıl önce,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Düşmanla zor hesap gördüğün gündür.

Bu zümrüt ovalar, bu cevher dağlar,
Düşman çiğnedikçe sanki kan ağlar,
O günü yaşamış, bilirler sağlar,
Zulmetin son hükme erdiğin gündür.

Yediden yetmişe bir civan gibi,
Top yekun Ağrılım bir volkan gibi,
Avına kükremiş aç aslan gibi,
Esaret zincirin kırdığın gündür.

Dilinde tekbirin kalpte imanın,
Var iken olur mu asla amanın,
Haddinin bilmeyen kahpe düşmanın,
Leşini yerlere serdiğin gündür.

Cephelerde şimşek gibi daldırıp,
Aman diyene dek kılıç çaldırıp,
Allah Allah nidasıyla saldırıp,
Bayrağı göğsüne saldıgın gündür.

Ey gazi babalar, ey asil ana,
Şan verdin gücünle bütün cihana,
Bir avuç toprağa uğru vatana,
Koç evlatlar kurban verdiğin gündür.

Çağlayan der bu vatani can ile,
Severiz ki yoğurmuşuz kan ile,
Vatan bize, biz vatana şan ile,
Sarılıp koynuna girdiğin gündür.
15.04.1972

ÂŞIKIM DİYEN

Saz ile söz ile âşıkım diyen,
İçten içe yanıp buğ çekmemeli,
İlhamdır şah eser, bir destan dersen,
Şah oldum diyerek, tuğ çekmemeli.

Yanan bağrınızı aleme açın,
Kibirle gururdan ırağa bakın,
Âşık diye adın tanıtmak için,
Sağa, sola dönüp yağ çekmemeli.

Belki bende birin olur ters fikir,
Çok gitmez orada döner ters tekir,
Hak vermiş bu dili hayr için zikir,
Hakikatten gayrı sığ çekmemeli.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Âşık Emre gibi hakka ulaşan,
Seyrani tek hakikati konuşan,
Karac' oğlan gibi ayık dolaşan,
Aşup karlı dağlar çiğ çekmemeli.

İster yasin olsun, ister düğünün,
Değişme kişilik düsturun gün gün,
Kader defterinde karaysa günün,
Takdire ey vallah ağ çekmemeli.

Çağlayan der aşk ehlinin özü bir,
İlhamı bir, ateşi bir, közü bir,
Hak yolunda hakka birlik sözü bir.
Gayrı dağ üstüne dağ çekmemeli.
25.02.1970

SILA HASRETİ

Hayli demdir kaldık gurbet illerde,
Sıkar beni şu silanın hasreti,
Tütüm, tütüm, şu burnumun ucunda,
Kokar benim şu silanın hasreti.

Razıyız mevladan olan fermana,
Razı olmayanlar belli divana,
Şu geniş dünyada sanki zindana,
Sokar beni şu silanın hasreti.

Dolaştım ülkeler irem nisali,
Dert çektim hasretle verem misali,
Aslıdan ayrılmış Kerem misali,
Yakar beni şu silanın hasreti.

Gönül hicret ister duramaz oldu,
Elim işe güce varamaz oldu,
Aklım bir manaya eremez oldu,
Yıkar beni şu silanın hasreti.

Diler bu Çağlayan, rahmet kuluna,
Tez yeteyim asanlık ver yoluma,
Kavim, kardeş, ulusuma, elime,
Çeker beni şu silanın hasreti.
12.03.1959/ Ankara

CİNAS

Bilmem ne hikmettir, bilmem ne haldir.
Aşk vurur beynime, zihnim dağıtır,
Yar zülfün taramış, altında haldir,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Yel estikçe üzerinden dağıtır.

Verem ettin yar, karayı saralı,
Ört beyazı üzerinden sar alı,
Toplayamam sanki aklım sar alı,
Çünkü sinemdeki hasret dağıdır.

Çağlayan der azar yaram yar ası,
Çok ceht ettim varam yurda yar ası,
Geçilmez uçurum yollar yar asi,
Aşılmayan bu dağ sevda dağıdır.
12.01.1969/Tutak

HALİMDEN ŞİKAYET

Her niyanı varsam keser yolumu,
Bi rahat bırakmaz ahı-zar beni,
İnletti, inceltti büktü belimi,
Dönderdi hilale intiraz beni.

Bahtı kara olan gülmez encamı,
İçer yar elinden ayrılık demi,
Ahu gözlü bir bakışı acemi,
Bu derde düşürdü ya nazar beni.

Sevda olmuş başım belası gibi,
Yıkılmaz hayberin kal'ası gibi,
Yusuf-u Zelha dek şölesi gibi,
Eylemiş aşkına bergüzar beni.

Vefa m'olur bu sevdanın ahtında
Düş olmasın aklık varsa bahtında,
Kendi seyran eyler Gülşen tahtında,
Bülbül gibi etmiş gam güzar beni.

Çağlayan der, vefa ettim sefaya,
Çünkü düştüm aşk elinden cefaya,
Gam için mi geldim bilmem dünyaya,
Genç iken eyledi can bizar beni.
29.9.1952

AĞIT

Üç yaşında yetim kaldım babadan,
Küçülükten yüzüm gülmedi benim,
Takdirim yazılmış kara tabaştan,
Nideyim katibim silmedi benim.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Korktuğum hayaller başa çevrildi,
Küllü emeklerim boşa çevrildi,
Gül açmadan yazım kışa çevrildi,
Güz olup da goncam solmadı benim.

Ben hırka biçmiştim, giyindim yelek,
Kalbimde vardı hakka çok dilek,
Muradım gözümde bıraktı felek,
Kocayıp da çağım dolmadı benim.

Al duvağım felek ağa çevürdü,
Kırdı kol kanadım bağrım kavurdu,
İki körpe balalardan ayırdı,
Zalim göz yaşımı silmedi benim.

Ne zalim illetti çürüttü beni,
Ne ocak em oldu, ne doktor feni,
Günden güne ağrım sardı bedeni,
Derdime bir çare olmadı beni.

Körpe balalarım size hediye,
Musam bensiz avutulur ne diye,
Körpe semahatım olsun bahriye,
Öyle bilin sanki ölmedi benim.

Takdiri ilahi derildi başa,
Emrine razıyım la demem haşa,
Elveda, evlada ana, kardaşa,
Hasret gittim bacım gelmedi benim.

Çağlayan kardeşin ağlar gülmezdi,
Nev baharda açan goça solmazdı,
Ezrailin bile eli gelmezdi,
Dert tetbil eyledi bilmedi benim.

22.02.1952/Köy

BALA DİLBER
Açılmış katmer misali,
Gelir güle güle dilber.
Cemali güneş şüleli,
Gözüm ala ala dilber.

Gel yaklaş ey kadri fener,
Hasretinle sinem yanar,
Yakın gönül ya da döner,
Uzak kala kala dilber.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Mecnun eden beni beni,
Al yanağın çifte beni,
El içinde seni beni,
Saldın dilden dile dilber.

Nar almalı yanağından,
Bilür beyaz buğağından,
Peteklenmiş dudağından,
Ballar akar bala dilber.

Bağa bülbül koymaz iken,
Gül hatrına değmez iken,
Şaha boyun eğmez iken,
Kul eyledin kula dilber.

Çağlayan seveli seni,
Koltukta gezer kefeni,
Leylam Mecnun gibi beni,
Salma çölden çöle dilber.
22.02.1970/Köy

YAR SENSİZ

Yirmi beş yıl oldu senden aralı,
Ahu vahla geçti halim yar sensiz.
Bize haktan kalem çalmış karalı
İşe güce varmaz elim yar sensiz.

Hayalin atamam serimden nitsem,
İster ayık olsam istersen yatsam,
Her nereye varsam, ne yana gitsem,
Erişmez menzile yolum yar sensiz.

Gece gündüz ismin dilde vird olur,
Vird ettikçe dağlar kadar dert olur,
Kuşun bile bir çalıda yurdu olur,
Yad el olmuş özbe ilim yar sensiz.

Ruhum ayrı bedenimde canımsın,
İliğimsin, damarımda kanımsın,
Kendin irak kalpte mekan hanımsın,
Konuşmaz bir kelim dilim yar sensiz.

Çağlayan der seni gördüm ilk avda,
Aşkına mülk oldum, o civan tavda,
Mezara gömülür benle bu sevda,
Mahşerdek sönmez külüm yar sensiz.
18.05.1971/Köy

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

OLMUŞ

Karşıdan gülerek gelen güzelim,
Yanakların gamzelenmiş al olmuş,
İnce bel fidan boya girdiğin,
Lahuri şal ak fistana gül olmuş.

Selamına canım verem sadaka,
Bir hoş oldum kalka bilmem ayağa,
Zevkin şule verir şemse çırağa,
Güzelliğin bir afeti hal olmuş.

Sıra sıra benli gerdan bir karış,
Kırpıklar ok gibi kaşların kiriş,
Bakışın alıcı sohbetin bir iş,
Dudakların lokum dilin bal olmuş.

Bir selam ver bir kelamın bin dördür,
Gül takınma gülüşüne madurdur,
Kadir Allah Çağlayana kadirdir,
Cemalin cezp etti nutkum lal olmuş.
12.10.1972/Erzurum

BENCE ÂŞIK

Âşıklık dediğin ağır bir yükür,
Katar çekip, kervan düzen âşıktır,
Yükü lali gevher kutnu ipektir,
Sarraf haddesinden süzen âşıktır.

Aşkın meyvesin her yurttaş tatsın,
Tatlısını yesin hamını atsin,
Dolansın ülkesin alana satsın,
Yurdunu tanıyıp gezen âşıktır.

Ozanın yokuşu düzü bir gerek,
Şarkı, garbı, kışı yazı bir gerek,
Hakka doğru özü sözü bir gerek,
Direk hakikati yazan âşıktır.

Âşık ilhamını yurttan almali,
Yurtta ağlamalı, yurtta gülmeli,
Yurt için yaşayıp yurtçin ölmeli,
Mezarını yurtta kazan âşıktır.

Çağlayan der budur benim son sözüm,
Vatana, millete adadım özüm,
Bayrağa Türklüğe destan yaz gözüm,
Milli ruh taşıyan ozan âşıktır.
18.06.1973/Tutak

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

GECELER

Sebep sorma bilmem niçin,
Yatamıyom geceleri,
Cismim yanar için için,
Yatamıyom geceleri.

Girince yatak yanıyor,
Yandıkça yaram kaniyor,
Bende elem uyanıyor,
Yatamıyom geceleri.

Sağdan soldan okur yazı,
Kurarım mizan terazi,
Tartarak çoğula azı,
Yatamıyom geceleri.

Uzun ölçer kısa biçer,
Buda gelir bu da geçer,
Düşündükçe uykum kaçar,
Yatamıyom geceleri.

Nizamı âlemi görüp,
Benden alıp sana verip,
Bir yetimi ağlar görüp,
Yatamıyom geceleri

Âşık maşuk cüdasından,
Leylaların edasından
Mecnunların sedasından,
Yatamıyom geceleri

Zalimlerin uhdesinden,
Hâkimlerin hak sesinden,
Mazlumların ah sesinden,
Yatamıyom geceleri.

Dünya fani Mevla baki,
Ana baba komşu hakkı,
Türlü teşpişin firahı,
Yatamıyom geceleri

Girer cehimde yanarım,
Yandıkça hakkı ararım,
Susar kevseri ararım,
Yatamıyom geceleri.

Gahi çıkarım göklere,
Ses veririm meleklerle,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Ah ederek feleklere,
Yatamıyom geceleri.

Gahi yeller duygusundan,
Gahi dünya gaygusundan,
Olmaz işler uyğusundan,
Yatamıyom geceleri.

Çağlayanım eften güften,
Der eyledim küfi kefdem,
Bir başımı cümle yaftan,
Yatamıyom geceleri.
19.8.1970

TASAVVUFİ

Dedim aşka edim veda,
Harelendim savar gibi,
Gayıpten geldi bir nida,
Yörelendim duyar gibi.

Sellere kanmamış dedim,
Çöllere yanmamış dedim,
Küllere sönmemiş dedim,
Aralandım civar gibi.

Sadıkım bağrımı ezdim,
Âşıkım canımdan bezdim,
Kaşukum peşinden gezdim,
Sıralandım davar gibi.

Hayalim toz toz elendi,
Göz selim, göz göz elendi,
Temelim yel yel elendi,
Parelendim duvar gibi.

Denemi yele kaçırırım,
Sona mı sele kaçırırım,
Sene mi ile kaçırırım,
Yarelendim ciğer gibi.

Ölüleri diriltirdim,
Asaları yürültürdüm,
Velileri avuturdum,
Nirelendim yağar gibi.

Enelhak dedim darıldı,
Mevalhak dedim duruldu,
Külüm havaya savruldu,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Çıralandım, odvar gibi.

Ketim, İhsan der ikbalci,
Niyetim can açan falcı,
Cesetim han, ruhum yolcu,
Turalandım havar gibi.

Bağlayanım açılmazken,
Sağlayanım seçilmezken,
Çağlayanım kiçilmezken,
Şirelendim puvar gibi.
10.06.1972/Ağrı

ERVAHTA

Ervahta takdirim yazılmış böyle,
Bu benim kaderim sevdalı çıktı,
Her bülbül bağında bir nağme eyle,
Bizim ki aşırı Şeydalı çıktı.

Aşka düştüm, halden bir haber gezdim,
Dağlara, taşlara destanlar yazdım,
Hilali, Seherden hikâye dizdim.
Onlarda ben teki toy deli çıktı.

Bir kış günü köye teşrif olundu,
Söyledik eserler teybe alındı,
Evirdik çevirdik tekrar silindi,
Kaderde bandımız zedeli çıktı.

Çağlayan metahın alanlarından,
Alıp değerini bilenlerinde
Tezin alıp mezun olanlarından,
Üstün kaldırımcı nezdeli çıktı.

TURGUT GÜNAY HOCA'YA

Hocam biz aşkın tanığı,
Nerden gelmiş nereyim ben,
Geldim sana aşk konuğu,
Seni senden sorayım ben.

Kudret kılıcın sağlı mı?
Başın dört bağa bağlı mı?
Bağrın sevdaya dağlı mı?
Yar sineni göreyim ben.

Çağlayan der aşktan mısın?
Aşka taksim püşkten misin?
Aşk bünyadı köşkten misin?

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Aç kapını gireyim ben.
7.02.1972

YOLLAR DAŞLI DAŞLI KALMIŞ

Ben gideli bu ellerden,
Yollar daşlı daşlı kalmış,
Yar ki haber olmuş benden,
Gözü yaşlı yaşlı kalmış.

Ben gitmezdim kısmet çektii,
Hasretlik belimi büktü,
Gündüzlerim yıla dekii,
Gecem düşlü düşlü kalmış.

Çağlayan rızık belasından,
Uzak düştü sılasından,
Anasından balasından,
Ayrı başlı başlı kalmış.
02.04.1975/Köy

ESER VAR

Küçükten gönül sevdi birini,
Onun için bu gönülde keder var,
O da benim i.in koydu serini,
Zannetme ki bir geçici eser var.

Gece gündüz yandım onun narıyla,
O yar benim ben o yarin zar ile,
Peygamber kavlı ile hakkın emriyle,
Dünür saldım demdiler kader var.

Duydu gülüm karaları bağladı,
Dedim burada durmam ciğer dağladı,
Boyun büktü melül melül ağladı,
Gitme deyi bakışında ısrar var.

Güllü sensiz bu dünyayı göremem,
Ölürüm de seni ele veremem,
Varam gurbet ile derim varamam,
Durduğumda sana bana zarar var.

Ayrıldım sıladan düştüm yad ele,
Yad elden yad ele kem dilden dile,
Eser esti efkâr geldi gönüle,
Ne mektup ne Güllüden haber var.

Sen ağlama burada ruhum daralır,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Kırık gönlüm efkâr alır zar alır,
Bağmansız gülşeni helbet har alır.,
Kadir mevlam yazmış ise nazar var.

Çağlayanım fazla durmaz gelirim,
Çalışır çabalar akçe bulurum,
Başlık verir bey babandan alırım,
Bizlere yardımcı ulu Gaffar var.
15.5.1975

KOR BENİ

Yeri göğü yaradanı seversiz,
Söyletmen içerden almış çor beni,
Göçerim dünyadan bir gün habersiz,
İlletim içerden gün gün yer beni.

Kadarimi baştan yazan kör yazmış,
Yazdığı yazıdan yazan da bezmiş,
Felekle oynamış şansı yuduzmuş,
Tecelim eylemiş elde cur beni.

Her niyani varsam gülmez tecellim,
Aşk yükü çekmekten bitti mecalim,
Kurutmuş damarım dolmuş ecelim,
Bu merak ölmeden kabre kor beni,

İçerden alışır küllenmez közüm,
Bilmem neredeyim niceyim özüm,
Dünyayı pus almış görmüyor gözüm,
Aşk eylemiş belli bakar kör beni.

Gam yiyip gam kustum giydim gam kisbet,
Murada erişmek olmadı müsbet,
Sar dedim sarmadı o yare nisbet,
Sar sineme kara toprak sar beni.

Düşündükçe fergat beni del eyler,
Gahi bulut eyler gahi yel eyler,
Gahi yağmur eyler gahi sel eyler,
Sokar halden hale bin bir tür beni.

Çağlayanım kader boşa çağladır,
Aşk oduna yakar sinem dağlanır,
Gahi ümit verir gahi ağlatır,
Bırakmaz olayım bir karar beni.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

FELEĞE

Nitmişidim ben bu kahpe feleğe,
Dünyayı başıma yıktı yar etti.
Ne murat ettimse olmaz dileğe,
Bağladı kaderim ahuzar etti.

Of deyim de belki derdim az ola,
Siline sinemden efkâr vaz ola.
Ya ben dertten ya dert benden yoz ola,
Usandırdı candan el hazar etti.

Bar yetirem diye ettim muradı,
Bir ana kök iki taze fidandı,
Yıllar geçti felek tek tek budadı,
Açmadan goncesin tarumar etti.

Ata bilmem yüreğimden acımı,
Takdiri hak kime diyyem sancımı,
Bir anayla iki gelin bacımı,
Aldı kara toprak bi kader beni.

Kader ters değirmen kurdu başıma,
Rahat vermez hayalime düşüme,
Çağlayanın ağı kattın aşına,
Ağzımın tadını zehrûmar etti
02.6.1964

DOĞDUĞUM YERE

Yolum düşmüşüken Sivas iline,
Arz ettim varayım doğduğum yere,
Doğduğum çadırın, göç yerlerine,
Gezip de göreyim doğduğum yere.

Göçler kalkmış mancılıktan yürümüş,
İlatımız kangal düğün bürünmüş,
Sivas civarında mola verilmiş,
Demişler konalım doğduğum yere.

Kaldı köyü kardaşların eteği,
Eğri köprü Kızıl Irmak yatağı,
Göçlerimiz burada kurmuş otağı,
Kim gider sorayım doğduğum yere.

Bin dokuz yüz yirmi beşte Ağrı'ya,
Geri göç eylerken konmuş oraya,
Çadırlarda ben gelmişim dünyaya,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Gömülmüş göbeğim doğduğum yere.

Bilmem bu ülkeye sevgim nedendir,
Göbeğim basılmış belki ondandır,
Ruhum Ağrı'dadır beden Sivas'tır,
Postumu sereyim doğduğum yere.

Oniçin bu gönül özler Sivas'ı,
Doğduğu bölgeye her an duvası,
Şen ola, gün ola irfan yuvası,
Çelekler öreyim doğduğum yere.

Çağlayan Kakaysa Karapapağım,
İsmim Memduh Kılıç, Ağrı durağım,
Hacı İsa beyleri Azer oymağım,
Şecerem vereyim doğduğum yere.

22.5.1961/ Kardeşler/ Sivas

YERDEKİ HİLAL

Bir hilal yerde gördüm, eğildim almak için,
Öptüm alınma sürdüm, çamurdan silmek için,
Kalbim öyle çarptı ki vücudum zangırdadı,
Mızraklaştı tüylerim, avare dalmak için.

Dedim bunu kim ola düşürmüş bu yerlere,
Çiğneyip de geçiyor dokunan onurlara,
Baktım solda bir gölge sırtır çamurlara,
Ayı postu bürünmüş irkına gülmek için.

Anam doğurmuş sağlam, şuursuz baş uyurken,
Sol elime gül diye çakılmış kara diken,
Sağ elim çıkarmazsa kan kıran olur derken,
Zongultusu beynime vuruyor delmek için.

Dedim baba bu ne dert dedi bu kızıl zehir,
Milli ve manevi güç onu silen panzehir,
Hür, eşitlik diyerek dolaşır köy ve şehir,
Yurduma fesat sokup ölümü almak için.

Ey ırkımın saf, temiz, aldatılan evladı,
Türk'üm diyorsan eğer Türk'tür atanın adı,
Mao, Lellin, sabotaj Türk'ü yıkmak için,
Titre, kalk, silkin artık kendine gelmek için.

Seni senden ayırıp okşuyor acep niçin,
Parçalayıp yutmaya kararlı kendi için,
Türk'e karşı kızıl kin yanıyor için için,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Haritadan ismini ebedi silmek için.

Yurdumda milliyetçi manevi güç birleştire,
Türklüğün benliğini kalleştire gürleştire,
Atalarım izinden yürü yükselt hürleştire,
Sapma başka bir ize özgürlük bulmak için.

Ecdadından gelen ses ne diyor yere eğil,
Gavura gardaş diyen benim ırkımdan değil,
Vatanın bayrağına sarıl gafletten ayıl,
Çalış yüksel gayret et muzaffer olmak için.

Yansıtma tek kelime yabancı öyküsünü,
Halay, hoyrat, bayatı söyle Türk türküsünü,
Analar ninnisini, ülkücü ülküsünü,
Doğunca kulağına doğanlar bilmek için.

Ben Türk değilim diyen, çıkın bu yurttan gidin,
Ey asil Türk imanla, ülkücü birlik güdün
Vatan, bayrak uğruna ah edin, yemin edin,
Beraber gülmek için, beraber ölmek için.
21.04.1975/Ağrı

MECNUNA YALVARIŞ

Bu ne hikmet bu ne iştir,
İller Mecnun'a yalvarır,
Kimi dolu, kimi boştur,
İnler Mecnun'a yalvarır.

Ezel Leyla Leyla diyen,
Aşka candan evla diyen,
Can itirip Mevla diyen,
Kullar mevlaya yalvarır.

Ah ettikçe alevinden,
Ateş çıkar can evinden,
Gel diye külhan evinden,
Küller Mecnun'a yalvarır.

Senden aldık kızığın közü,
Kurt kuş aldı yoremizi,
İssız koyup gitme bizi,
Çöller Mecnun'a yalvarır.

Mecnun aşkı kaynağıymış,
Yananların ocağıymış,
Hakikler durağıymış,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Diller Mecnun'a yalvarır.

Çağlayan aşk eserini,
Leyladan almış yarını,
Çaylar söndürmez narını,
Göller Mecnun'a yalvarır.
26.05.1975/ Emek/ Sivas

ERZURUM

Haber aldık Erzurum'un ahvali,
Ora da bu dertten dağılmış hali,
Daphan, Aşkale'de bazı ahali,
Kurtaran varsa da yazıda kalan çok.

Malumatım yoktur ondan ayani,
Yarap sensin veren karı, ziyani,
Sensin bize güman varsak miyani,
Bostanlar bozulmuş, burada kalan yok.

Çağlayan yalvarıp ah eder hali,
Biz asi kulların yok tahammülü,
İnayet kıl kurtar yunus misali,
Daralıp imanı darda kalan çok.
22.9.1951/ Köy

CİNAS²

Geçti civan ömrüm yanmayla,
İl sanar bahtiyar dem çağlayanım.
Hasta gönlüm meftun olmayla,
Bağda bağman dedi ham çağlayanım.

Aşkın tüccarıyım anlı ak arım,
Sermayem sevdadır zardır akarım,
İlham kaynağıyım durmaz akarım,
Her an ağlasıyam gam çağlayanım.

Çağlar çağlar oba olur mu bendi,³
Sevda kalasının yıkılmaz bendi,
Hüdayı âşıkın olmaz dil kendi,

² İgili defterde lise edebiyat öğretmeni Celal Birdal'ın verdiği ayakla yazılmış olduğu belirtilmiş

³ gili defterde Memduh Kılıç aynı gün Şeref Taşlıova ve Murat Çobanoğlu'yla Ağrı'da beraber olduğunu III. dörtlüğün 1. (M. Çobanoğlu) ve 2. (Ş. Taşlıova) satırları da onların katkıları ile oluşturduğunu ifade ediyor.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Vahdet vadisinde tam çağlayanım.

Erenler bezmine attım ya adım,
Olmuş et dediler gel adım adım,
Âşıklar safına kaydoldu adım,
Pir elinden dolu oldu cem çağlayanım.

19.01.1972/ Acar Palas

ŞİKÂYETİM VAR

Severim yar seni sen de sev beni,
Sev beni demeye mecalim mi var.
Kadar yazdı bile il yazmaz seni,
Çünkü ne mal, mülküm, ne servetim var.

Garibem derdimi arz edem kime,
Ben gönlüme gönlüm bene siteme,
Seversen kalbinde kimseye deme,
Halvetten haber ver mürüvvetim var.

Lütfet Çağlayanım gamdan yâd eyle,
Virane gönlümü gül abad eyle,
Ya katlime ferman ya azad eyle,
Ama senden gene şikâyetim var.

12.12.1962

DOKTOR

Evvel Allah geldim sana,
Bak bakalım nem var doktor.
Çaresizim çare bana,
Sor ahvalimi nem var doktor.

Ateşten yata bilemem,
Yorganı örte bilemem,
Adımım ata bilemem,
N'olur bildir nem var doktor.

Gün gün çoğaldı azarım,
İçerimden arttı zorum,
Bir kod bulgur, bir top lorum,
Sattım geldim nem var doktor.

Dediler fakir parasız,
Hasta olurmuş çaresiz,
Ondandır böyle kararsız,
Tutmaz dilim kayar doktor.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Paran yoksa anlar derhal,
İki öksür bir nefes al,
Soğuk almışsın az herhal,
Deyip baştan savar doktor.

İniltim kime ulaşır,
Kan kusar dizim dolaşır,
Bebeler peşten ağlaşır,
Perişan halim var doktor.

Merhamet et doktor bana,
Param yok duvam var sana,
Yedi yavru bi de ana,
Gözler yolum davar doktor.

Doktor dedi üzülme hiç,
Kalmışsan da epeyce geç,
Mevla verir olur ilaç,
Korkma sen de nem var doktor.

Hastanın canlandı gözü,
Hüzünden silindi yüzü,
Sanki şifa buldu özü,
Açtı gülüm bahar doktor.

Parasız tedavi etti,
İyleşti evine gitti,
Bir güzel şenliğe yetti,
Şad oldu bahtiyar doktor.

Çağlayanım der olmaz yadı,
Öz yurdumun öz evladı,
Ahmet, Mehmet asıl adı,
Şifa dili sayar doktor.

MEVLAYI BULUR

Bülbül olup aşk bağında ötmeyen,
Ne şeydayı bulur ne de mevlayı.
Arzulayıp dost köyüne gitmeyen,
Ne sevdayı bilir ne de mevlayı.

Eyyüp tek dert çekip yaralanmayan,
Tek tek biçilip paralanmayan,
Çölde vahşilerle sıralanmayan,
Ne Leyla'yı ne bulur mevlayı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Çalışan götürür dostuna teber,
Ağlamayan sabi mememi emer,
Tembel tembel gezen halden bi haber,
Ne dünyayı bulur ne de mevlayı.

Varıp bir mürşide hizmet etmeyen,
Odun çekip çölde deve gütmeyen,
Konya'da tekkeye postun atmayan,
Ne mevlayı bulur ne de mevlanayı.

Elif bir mim için kurdu temeller,
Dünyadan ahrete gider emeller,
Çağlayanı er geç bir gün gömeller,
Hem uhvayı bulur hemi mevlayı.

06.01.1971/ Erzurum

ÇİÇEKLER

Her yan zümrütlendi ezel bahardan,
Takındılar yeşil, alı çiçekler.
Mesken tutmuş yaylalarda, kırlarda,
Koymamış bir yeri hali çiçekler.

Süsen sümbül eda ile sallanır,
Çise düşer yaprağına ballanır,
Arı katar çeker seher yollanır,
Almak için senden balı çiçekler.

Papatyalar can alıcı kız gibi,
Konik takmış sürmelenmiş göz gibi,
Menekşe, yasemin, kokar yaz gibi,
Bağmansız kırların gülü çiçekler.

On bir zarınca bülbül boş durur,
Şeyda verir daldan dala koşturur,
Bülbül gibi âşıkları coşturur,
Olur aşk ehlinin dili çiçekler.

Her tarafı cennet gibi bezerler,
Güzeller seyrana çıkıp gezerler,
Halay çeker deste deste üzerler,
Kaldırırlar giylü gali çiçekler.

Takatım yok gezip dersem düzlerden,
Ağlayıp hasretim döksem gözlerden,
Cananın kokusu gelir sizlerden,
Nefes alsam dolu dolu çiçekler.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Ne yazık ki ömürleri az olur,
Bülbül gibi yüreğime kör olur,
Bahar geçer yaprak döker güz olur,
Olurlar bir kuru çalı çiçekler.

Çağlayanım, her her bahara maşuğum,
Bülbül güle ben güllüme aşığım,
Vadem yetip söndüğün de ışığım,
Süslesinler tabut, Salı çiçekler.
25.5.1945/Köy

OZANLAR

Hak emriyle hakka giden,
Hakikat yoludur ozan,
Doğruluğu düstur güden,
Mücevher doludur ozan.

Eğri görse eğri söyler,
Doğru görse doğru söyler,
Zannetme ki aynı söyler,
Halkının dilidir ozan.

Derya ödden acıdır,
Değmez değeni acıdır,
Her yaranın ilacıdır,
Dert sargı elidir ozan.

Acısını canda duyar,
İniltisini içte duyar,
Gayretini kanda duyar,
Yurdunun kuludur ozan.

Ozan bağıdır yeşermese,
Yeşerip meyve vermese,
Meyvesini âlem yemese,
Bir kuru çalıdır ozan.

Ozanın bağı yanıktır,
Yanmaya da dayanıktır,
Gece gündüz uyanıktır,
Yüzünden bellidir ozan.

Aşk ehliler nasip alır,
Almayanlar paysız kalır,
Sofrasında doymak mı olur,
Muhabbet balıdır ozan.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Ozanın yolu düz, ince,
Ne sağ, ne sol, ne gerice,
Dosta gider gündüz gece,
Dilsizin dilidir ozan.

Çağlayan der ozan gülmez,
Güleni binde bir olmaz,
Aşktan gayri bişey bilmez,
Her şeyden halidir ozan.
05.02.1972/Erzurum

LATİFE

Ölülere kabadayı,
Diriden korkar kafadar,
Eşine basar kalayı,
Periden korkar kafadar.

Evet aslında tahirsin,
Kılıbıklıkta mahirsin,
Boyun kısa ya zahirsin,
İriden korkar kafadar.

Kadıya lebbeyk diyemez,
Döğülür üste døyemez,
Şom ağızlı bal yiyemez,
Arıdan korkar kafadar.

Karnı erken bana dönmüş,⁴
Şeytanın atına binmiş,
Bayanı gönlünde silmiş
Sızıdan korkar kafadar.

Latifeyi duyarlarsa,
Tıstan gibi yumalarsa
Çağlayan der sorarlarsa
Karıdan korkar kafadar.
1972

⁴ Metin tahrip olduğu için 1. ve 3. mısralar Dursun Kılıç'ın okuduğu gibi yazılmıştır.